

METAVERSE İLE HASB-İ HÂL (Yaşam 4.0)

İsmail Hakkı AYDIN
aydin@atauni.edu.tr

Bu Âleme gelmemizin, mevcudiyetimizin ve nefes almamızın gayesi, hayata, varlığa katkı sağlamak, bilgi üretmek, medeniyetin ilerlemesine, evrensel ve ahlaki boyutta bilim ve teknolojik çerçevede destek vermektir. Velhasıl Cihanşümül boyutta mevcudata faydalı olabilmektir. Ahlaklı ve faydalı “BİLGİ” üretmektir. Ahlaklı bilgiye, ahlaklı araştırmalara ihtiyacı var Evren’in.

Bilim İnsanının da asaleti olmalı, şerefi ve haysiyeti olmalı. “Bilim İnsanı Epigenetiği” yaklaşık yüz yılda (en az üç kuşakta) maturasyonunu tamamlar. Kollektif bilinç de genlerle aktarılıyor ya... Bilim insanında ahlak ve vicdan olmadıktan sonra... Nesnelere İnterneti, Flexible(Dönüşümlü) Binalar, Denizüstü Evler, Yüzer Bağlar, Bahçeler, Apartmanlar ve Rezidanslar, İnteraktif Bağlı Üniter Mekânlar, Yaşayan Laboratuvarlar ve Otonom Şehirler, Akıllı Metropoller, Hava Alanları, Trafik, Mağaza, Bahçe, Salon, Ofis, Mutfak, Tuvalet, Klozet ve Araçlar, istikbal vadediyorsa da, gerek Dünya Sağlık Örgütü(DSÖ) ve gerekse Papa tarafından yasaklanmış olmasına rağmen, “Hibrid Embriyo, Kriyoembriyo” vs. çalışmaları maalesef sürmekte... Sirke sineğinin anasını ağlattılar, darmadağın ettiler her alanda. “Embriyo Fabrikaları” için kollar sıvanmış durumda... “Çıt” yok ilahiyatçılarda... Ulemâ uyuyor, uyansa da fetva verecek muasır ve mutlak müktesebatı yok zamanımızda! Dinleyen de yok ama yine de Allah’tan Papa var Dünyamızda diye teselli buluyoruz kendi aramızda.

Tarih boyunca, bilgi tedrici bir şekilde her bir zaman diliminde “iki katına” çıkmakta, bu zaman aralıkları git gide çok daralmaktadır. Milattan Önce 1000 yılda iki katına çıkan bilgi, 2000'lere geldiğimizde, nerede ise her yıl, iki katına çıkar olmuştu. Günümüzde her üç günde bir...

Kolay gelinmedi bu günlere. “Dinin dinamik olmasının yanında, Bilim hem dinamik hem de dinamittir” demiştim bir kitabımda. Nice şehitler(!) vermişiz bu yollarda... Nice sahtekârlık ve intihallere de şahit olmuştur Bilim Tarihi yıllar boyu! Geçmişe küçük bir seyahat için ne dersiniz?

Isaac Newton(1643-1727)’un yaptıkları unutulur gibi değil. 84 Yaşında öldüğünde, bilime yaptığı birçok inanılmaz katkının yanında, bazı

yaptığı haksızlıklarını, intihallerini de miras bırakmıştır. Kendisinden daha önce “Yer Çekimi”ni bulduğunu iddia eden Robert Hooke’un(1635-1703) Akademideki portresini yok ederek, kendisini tarihten silmek istemiştir. Ya Gottfried Leibniz’i(1746-1716) intihalle suçlaması... Bilimde dönen entrika ve dolapların en insafsızlıklarından biridir. Mahkeme 1712’de, “Kalkülüsün Babası” olan ve elinde “kapı gibi” daha önceden yayınlanmış makalesi olduğu halde, Leibniz’i dinleme ihtiyacı bile duymadan haksız bulmuş ve Kalkülüs’ü, kanaatimce statüsü(!) dikkate alınarak(!) Newton’a mal etmişti! Bu nedenledir ki, bazen mağlûbiyet, gâlibiyetten evlâdır! Nitekim “Yanlış” sonsuz, “Doğru” ise tektir. “Ahlak” olmadıktan sonra akademik ünvanlar, çakallık, ahmaklık, aptallık ve sahtekârlık için bir engel teşkil etmez!

Tarih bu gün de hep tekerrür etmekte meğer eskisi gibi! “İlim-Bilim, liyâkat gereksiz... Sadâkat kâfidir, alçalarak yükselmek için!” sözüm de bu hususa vurgu yapmak içindir. Nitekim “Zaman” yok, “An” var. Herkes aynı anı, aynı boyutu yaşıyor, farklı tarihlerde olsa da... 1971, 1977, 1978, 1980, 1984, 1985, 1989, 1990, 1991, 1995, 2005 ve 2007 yıllarında bana da hep ısrarla, “Gel Seni Uçuralım!” demişti çeşitli mahfiller. Ama ben şerefle, kendi kanatlarımla uçmayı tercih etmiştim! Uçamamış olsam da, alnım ak, yolum pak...

Ne acıdır ki, o tarihlerde İngiltere’de, her on metal paranın birisinin sahte olduğu sebebi ile Newton’u, darphanenin başına getirmişlerdi! Ayrıca, İngiltere’nin borç batağında olduğu bu dönemde, “bir sinsî plan” yaparak, “Gemicilik Tekeli” olarak bilinen “Güney Deniz Şirketi” hisselerini satın alması ve akabinde işlerin ters gitmesi ve rüzgârın sert esmesi sonucu 4.5 Milyar Doları batırması ile de şöhret bulmuştu! Bu arada Simya’ya merakı ve çalışmaları esnasında Kurşun Zehirlenmesine dûcâr kalan (Elementlerin birbirine dönüştürülmeleri için yapılan çalışmalar, Felsefe-Sihir Taşı, Elementlerin Gizemi), “geçmişî gösteren” bir alet olan Teleskopu geliştiren (Newtonian Teleskop, 1669) ve Trinity’de Profesör olmasına rağmen, “Baba-Oğul” üçlemesini(TESLİS) şiddetle reddeden Newton’un, gözün renk algısını daha iyi anlayabilmek gayesi ile, bir iğneyi kendi göz küresinin altından sokarak bir çılgınlık yaptığını ve optik biliminin sırlarını araştırdığını(!) da ifade etmek isterim. Bunu biliyoruz da, optik ve ışık sistemlerinin temellerini atan ve yedi ciltlik “Kitab el Menazır”ın müellifi İbn’ul Haysem’den(965-1040) ne acıdır ki bîhaberiz!

Tabii ki, III. Murad’ın(1546-1595) önderliğinde 1575’de kurulan Takiyuddin’in(1521-1585) Rasathanesini, “geceleri dürbünle meleklerin bacaklarını dikizledikleri(!)” şayiası(!) sebebiyle verilen fetva(!) üzerine, 1580 tarihinde Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa(1500-1587) tarafından topa

tulup yerle bir edilmesi ve aynı tarihlerde Danimarka'lı Tycho Brahe'nin(1546-1601), kendi gözlemevini kurarak, Kepler(1571-1630) ve Galileo'ya(1564-1642) destek olması ibretliktir. Ya Fatih Sultan Mehmed'in(1432-1481) kütüphanecisi Molla Sarı Lütü'nin 1494'de Sultanahmed Meydanında idam edilmesi...

Diğer taraftan birkaç örnek vermek gerekirse, yakılmaktan kurtulmayan gök bilimci Giordano Bruno'yu(1548-1600) ve metrik sistemi borçlu olduğumuz, Hidrojen'in isim babası, suyun Oksijen ve Hidrojen bileşiminden meydana geldiğini fark eden Antoine Lavoisier'in(1743-1794), Fransız İhtilalinin gazabına uğradığını ve "Cumhuriyetin bilimcilere ve kimyacılar ihtiyacı yoktur!" diyen Hâkim Coffinhal'in giyotininden kurtulmadığını, hatırlatmak isterim.

Çöküşün başlangıcında zafer kazanma gayesi ile müneccimbaşı aramakla meşgul olan bizim Osmanlılar, 1757'de Kuzeyden Baltık Denizi üzerinden Ak Denize gelen Rus Donanmasına, harita bilgilerinin eksik olması sebebi ile hayret etmişlerdi.

Christiaan Huygens'in(1629-1695), 1655'de Satürn'ün uydusu Titan'ı keşfetmesine istinaden ve hürmeten, gönderilen "Huygens Sondası" Titan'da araştırmalarına devam ederken ve 2021 yılının Mayıs'ında, 147km/saniye hızındaki "Parker Güneş Sondası" Güneşi en yakından incelemek için uzaya gönderilirken, üniversitede(!) "Astroloji Sertifika Programı" uygulamasına onay veren makamların ve Kerrat Cetvelini(!) bilmeyenlerin de teknik kurumlara yönetici olduğu düşünülürse, bilim ve teknoloji alanıyla ilgili seviye hakkında söze gerek kalmaz sanırım. "Bilgi" nasıl bir "güç" ki, gücü fark edilememiş hala! İnsanlığın ve hayatın yükselişinin hikâyesi heyecan vericidir Ama bu kadar tarihsel yolculuk kafi...

Biz yine, Sosyal Medyanın, kör câhil ve had bilmezlerin, ömrünü mürekkep yalamak ve dirsek çürüterek geçirenlere akıl verme(!) yeri haline geldiği günümüzün, bir adım sonrası, istikbale matuf ehemmiyet arz eden ve önlem alınması gereken konumuza dönelim.

Artık, "İklim Yönetim ve Yönergeleri", "Yargılama" ve "Cezalandırma"nın "Yapay Zekâ" kontrolünde olması planlanan günümüzde(Londra 2022), başımız dönüyor, düşmemek için, bir yerlere tutunmak ihtiyacını duyuyoruz. Alphabet Inc. Yönetim Kurulu Başkanı Eric Emerson Schmidt, "Medeniyetin varoluşundan 2003 yılına kadar insanlık 5 Exabayt'lık veri oluşturdu, artık bu büyüklükteki bilgi, her iki günde bir oluşuyor." diyor. Bir exabyte (eb) iki üzeri atmış byte kadardır ve "exa", "bir milyar milyar" anlamına gelir. İki üzeri atmış ise tam olarak 1,152,921,504,606,846,976 byte eder. Yaklaşık olarak bir milyar gigabyte

olarak hesaplanır. Diğer bir deyimle günümüzde, her gün 2.5 Exabyte (eb) miktarında bilgi üretiliyor.

Bu arada, beynimizin kapasitesinin, 2.5 Milyon Gigabyte değil, namtenhi olduğunu da unutmadan hatırlatmam gerektir tefekkrmz için. Nitekim kendini tanımanın yolu, “Tefekkür”dr. Yine her bir nöronun(Beyin Hücresi), bir filozof olduğunu da ifade etmek isterim! Beyin, hep aktif ve canlı tutulmalıdır. Zîra tıl kalan her Şey, zamanla küçülür, kaybolur ve unutulur!

ğrenme de, nöronlar arasında ve sinapslar arasında bilgi alıŐ-veriŐi olmakta, yeni elektriksel, kimyasal ve fiziksel bağlantılar meydana gelmekte ve elektrik potansiyelleri güçlenmektedir. Alzheimer, Bunama, Demans ve Unutkanlıktan korkuyorsan, hafıza proteinlerini diri tut! Her ne bulursan oku, anlat, yaz, tekrarlar ve ezberle! Düşüncenin de hitbetin de ufku ve gücü, hfızadaki kelimelerle mterafıktır. ğrenme ve unutmama da ayrı bir ehemmiyet taŐır. Öğrenmede beyinde, yeni nöronal bağlantılar oluŐurken, mekanik iletiŐim ile görevli nöron tomurcukları temayüz etmekte ve büyümekte, elektriksel, kimyasal ve fiziksel deęiŐiklikler meydana gelmektedir. Unutmamak için ise, beyni ve hafıza proteinlerini aktif tutabilmek gayesi ile okumak, yazmak, anlatmak, öğrenmek, öğretmek ve ezberlemek gereklidir. Bu sebeptendir ki, yapay zekâ alıŐmaları, Nroscience(Beyin-Sinir Bilimi) ile birlikte yürütülmelidir! Beyin gibi yapay zekâ da, bir ocuk misali, öğrenebilmekte, geliŐebilmekte ve büyüebilmektedir!

Ekonomik tedarik zincirlerine, gıda firmalarına ve tarım Őirketlerine, sun global kıtlık proje ve planları ile siber tehdit ve saldırıların yapıldığı günümüzde, madde de akıllanıyor. Madde akıllandıkça da, insan aptallaşıyor ve istikbalden umudu olmayan da, mazisini muhafaza edemez hale gelir! Milli hafızalar insafsızca siliniyor, soykırım uygulanıyor maalesef. Nitekim en vahşî soykırım, “Millî Hâfıza”yı silmektir! Akl-ı Selim’in dikkatine... Herkes emniyette olmadıktan sonra, hiç kimse emniyette olamaz!

Evet... Genom, Biyolojimizin bilgi iskeleti ve omurgasıdır. İhtiyaç duyulanların genomunun ve klonoidinin retilereği, iŐe yaramayanların(!) p ve “kompoze gübre”ye(!) dnŐtrlebilerereęi, bir felakete karŐılaŐıldığında, ihtiyaç duyulanların ve gdlebilenlerin kopyaları ve humanoidleri ile birlikte veri banker ve yöneticilerinin bir başka gezegene yerleŐebilecekleri(!) planlarının yapıldığı günümüzde, “bilgi”nin durumu bu! Fakat kullanabilenler için, en büyük “Hafıza Deposu”nun(Big Data) Kâinat olduğunu da hatırlatmak istiyorum. Allah, hayatın sırrını da Kâinata gizledi ve “okuyup bulana mükâfat var” dedi.

Ya insanın durumu ne? “Âhireti” bile modelleyebilen, zaman ve mekan kavramının ortadan kalktığı Metaverse Dünyasına girerken, daha neler neler karşımızda... Metaverse, intiharları arttırabilmekte, idolleri, insanları(!) pavyona, kiliseye, camiye, havraya, her ne ise, yönlendirebilmekte, entegre edebilmekte, psikolojik tatmin sunabilmekte, bir çok kişi ile etkileşime sokabilmekte...

Bir akıl, fıtratı ve yaşam tarzını değiştirecek yeni bir dünya oluşturuyor ve insanları da buna alıştırmak için hazırlık yapıyor. Bu Metaverse projesi, insanın ayağını topraktan kesme projesidir de... Sanal mekânlarda, sanal şehirlerde, sanal memleketlerde, sanal kişilerle sınırsız hayallerin gerçekleştirilebileceği(!) ve yaşanabileceği(!) bir “Dünya”dır Metaverse... Elçilikle, mağazalar, dükkanlar, galeriler, AVM’ler açılmaya devam ediyor. Bazı ülkeler kendi özel “Metaverse Dünyası”nı oluşturmak için harıl harıl çalışıyor. Metaverse’ün sahibi de, keyifle avuçlarını ovuşturuyor! “Düşmanın silahı ile silahlanma”yı unutan toplumların, hal-i perîşânını varın siz tahayyül edin! Neyin peşinde, kimlere yaranmak için koşuyoruz. Bakara Suresinin 120 ve 205. Ayetlerinden de bîhaberiz vesselâm.

Kartlar yeniden karılıyor. Great Reset(Büyük Sıfırlama) de, alternatif bir hayat olan Metaverse ile yapılacak ve sanal da olsa, kendi “Levh-i Mahfuz”larını(Neml, 75) oluşturacaklar. Çünkü sanal olsa da, değer verilince, “değeri” olur! Tasarlanmış sanal hayatlar, sanal cüzdaneler, sanal kimlikler, sanal pasaportlar, sanal kartlar, sanal veriler... Sanal âlemde kullanılacak her türlü malzeme de, akıllı saat, akıllı gözlük, akıllı eldiven, akıllı bot, akıllı elbise vs satın alınmak durumunda...

Teknoloji, yenedünya düzeninde insanı kendi içine hapsediyor, hayal dünyasında izole ediyor. Tefekkür boyutunda düşünemiyoruz. Biz farkında değiliz amma, birileri hayatımızı, kimliğimizi çalmakta. Avatarlarımızı, “web sayfası” tasarlar gibi, başkaları oluşturmakta, kurgulamakta, üstün(!) özelliklerle programlayıp her türlü suçu işlemeye hazır hale getirmekte... Yemeyeceksiniz ama yemiş gibi haz alacaksınız. Gerçek cinsellik yaşamayacaksınız ama yaşamış gibi zevk alacaksınız! İlim sahibi olanlar varsa, nerede? Dijital ikiziniz, avatarınız yanı başınızda... Dijital Âlem “Varlık” olacak!

Tabii ki, çocuklarımız evde öğretmenlerinin avatarları ile ders de yapabilecekler! Ama hadise bu kadar yüzeysel mi? Zira Metaverse uyanırken, “yeni nesil” derin bir gaflet uykusuna hazırlanıyor maalesef! Nitekim idollerin insanları yöneteceği Metaverse, hayal âleminde bir teselli(!) hapisanesidir. Ayrıca, Metaverse, gerçeklik kavramının iğdiş edilmiş halidir de... “Blockchain” ise, alternatif bir hayat olan Metaverse’ün alternatif “Noter”idir! Metaverse’de, birileri hayatımızı ve

kimliklerimizi alıyor, farkında mısınız? Yeni Dünya Düzeninde, ulus devletler gerekli tedbirleri almazlarsa, “Dijital Devlet”ler ve insanı kontrol altında tutabilen ve her suçı işletebilen “Sahte Avatarlar” da yolda...

“Beyin 3.0 İnsanlığın Geleceği” isimli kitabımda çok detaylı olarak, geniş bir perspektiften istikbalin cazip iş kollarını belirtmişim. Ama buradan da geleceğin gözde mesleklerini açıklayalım; “Avatar Mühendisliği ve Tasarımcılığı”... SaaS(Software as a Service) ve DHaaS (Digital Human as a Service) Dijital İnsan Hizmeti veren Servisler, Metaverse kurgulayıp düzenleyiciler... Ama unutmayın ki, Metaverse’de hastalıkların teşhisi mümkün olabilir de, şimdilik kâfi miktarda tedavi ve ameliyat yok! “Kürkçü Dükkânı”na(!) bekleriz.

“Biohacker”lerin, Tarihteki Bilim İnsanlarının, Filozofların, Azizlerin, Tarikat Şeyhlerinin, hatta Peygamberlerin(!) bile, hologram, klonoid, kopya ve avatarlarının üretilebileceğini(!), beyinlere yükleme ve resetleme(sıfırlama) yapılabileceğini, Sanal Cemaat ve Tarikatların Arttırılmış Sanal Gerçeklikle, “Şeytanın ve İnsanın, Tanrılığı ve Halifeliği”ni gaye edinen “Metaverse Dünyası”nda cirit atabileceğini akıllardan çıkarmamak gerekir. Yine diğer taraftan unutulmamalıdır ki, “İnsan ve İnsanlık”lık, elden gidiyor! “Satılık Hafıza”lar da, yolda... Çünkü çok yakın gelecekte, öldükten sonra beyinde yaşananlar ve hafıza kaydedilebilecek, okunabilecek, depolanabilecek, satılabilecek ve nakledilebilecektir. Zaten insan öldükten sonra bile, Metaverse’de, MetaHuman’ı(0 ve 1’lerden oluşmuş dijital bir dünya ve insan) , Avatar’ı yaşamaya(!) devam edecektir! Ölülerin klonoid olarak üretilmesi, avatarlarının oluşturulabilmesi, eş zamanlı olarak bunların çoğaltılarak canlı kopyalarının yapılması ve sanal âleme salınması mümkündür. Hatırlatmalıyım ki, hakikatte yaratılış, “ölüm” üzerinedir ve bütün canlılar için kaçınılmaz son, “ÖLÜM”dür. Ölüler de, dirilecektir! İnsanın ve her canlının geninde de “Ölüm” vardır!

Diğer taraftan “Beyin Ölümü”, sadece beyin sapı nöronlarının ölmesidir. Nitekim beyin çevresel hadiseleri algılamaya bir müddet daha devam etmektedir. Amerikalı Meslektaşım ve yakinen tanıdığım Beyin Cerrahı Prof. Dr. Eben Alexander’ın Ansefalit Hastalığı sebebi ile yaşadıkları ve yazdıkları(Kanıt, Bir Beyin Cerrahının Öbür Dünyaya Yolculuğu) genel kabulleri değiştirecek nitelikte... Beyin, öldükten sonra bir başka boyuta geçip, yaşamaya(!) devam eder! Bu hususta birçok bilimsel kaynak mevcuttur. Kadim bilgiyi ve irfanı da bu nedenle yabana atmamak gerekir. Beyin, ölüm gerçekleşikten sonra bile, biyolojik olarak, farkındalıkla birlikte bir müddet daha hissetmeye ve algıları kaydetmeye devam eder. Ölümün de bir “hak edişi” vardır! Ne mutlu hak edene... Ölmek istemiyorsak, hayata ömür değil, ömüre hayat katmak gerekir.

“Gen”ler, en az yüz yılda asâlet kazansa da, kader de, anne karnında başlar. Yakın gelecekte, ölümden sonra da, hafıza kayıt altına alınabilecek ve aktarılabilecektir.

Evet genler... Artık, “Kollektif Bilinç” de, genlerle değiştirilerek, aktarılabilir. Gen çalışmalarına yetişmek mümkün değil... Ancak, “Evrensel Genetik Koruma”nın da varlığını unutmamak gerekir. Bir zeka geni ile oynandığında, bir başka yerden, telafisi imkansız problemler zuhur ediyor! Çünkü bir protein, bir gen sadece bir yerde değil, her organda bulunabiliyor. Bu sebeple, aşırı iletken bir madde olan “Grafen” ile genler mi hedef alınıyor acaba... Genlerdeki Sinsitin ile alakasını biliyoruz zaten “Grafen Oksit”in. Zira Sinsitin, fetüs gelişiminde çok önemlidir, itina ile muhafaza edilmesi ve bozulmaması gereklidir!

En büyük tehlike, “gerçeğin” kimsenin umurunda olmaması ve bazılarının kendisini Metaverse içerisinde unutabilmesi... Her şey bir yana, içimizden bazıları, gerçeğin ne olduğunu aramak ve merak etmekten vaz geçmesi de ayrı bir kaos... Kendisini Metaverse içinde unutanların akıbeti ne olacak. Zira Metaverse, dipsiz bir kuyu, amansız bir bataklıktır. Giren çıkamaz, battıkça, batır! Hatta suç işlemeye meyilli olanların, hırsızının, katilinin, sapığının, sahtekârının, dolandırıcısının, haininin, kalpazanının staj sahası da olabilir Metaverse... Neyin “gerçek” olduğunu anlamak da, “gerçek” değil artık. Kısaca hasb-i hâl etmek gerekirse... Nörobilim ve Yapay Zekâ çalışmaları, ahlakla birlikte sürdürüldüğü müddetçe, hayata fayda sağlar. Aksi takdirde, kaçınılmaz felaket mukadderdir!

Hayat, İnsanlık, Medeniyet ve Teknoloji, Bilim İnsanlarına ve özellikle “Bilim Şehitleri(!)”ne çok şey borçludur! Bilim, her laboratuarda aynı sonucu veren, sonu olmayan, basit, tutarlı, kapsamlı, tekrar edilebilir ve ayıklanabilir “Tabiat Düzeni”dir. Bu sebeptendir ki, bilimin olduğu yerde tartışma, tartışmanın olduğu yerde de rekabet kaçınılmazdır. Zihin bile, gerçekliği etkiler. Düşüncelerimiz, maddeyi de değiştirebilmektedir! Nitekim şuuraltı, doğru frekanslarla, doğru ilişki kurar. Yanlış frekanslarla da yanlış ilişki meydana getirir.

Bilimin gayesi, “HAYAT”ı, Matematik rehberliğinde, daha doğrunun peşinden koşarak, içinde bulunduğu Dünya’dan daha müreffeh ve ideal bir Dünya’ya sıçratabilmektir. Matematik çok önemli... Çünkü, mevcûdatın cihanşümül lisanı, “Matematik”tir! İnanç, benlik ve hayat da, bilimin ışığında, periyodik olarak güncellenmelidir! Bilginin gereksizi ve zararlısı olmaz, yeri ve zamanı olur. “Kadim Bilgi” ve “Toplum İrfanı” bile, güncel bilgiyi de günceller! Nitekim kör cehâlet, bazen medeniyete daha iyi ayak uydursa da(!), eninde sonunda, bilimin ve tabiatın tokadını yemekten kendini kurtaramayacaktır! Bütün bunlardan dolayı “San’at,

Bilim ve İlim”, benim hem sevdâm, hem işim, hem de siyasi görüşüm olsa da, iflâh olmaz tarafım, “Nöroşirürji Tarîkatı”na müntesibiyetimdir!

Adalet, Barış ve Hürriyetin hüküm sürebileceği bir “Altın Çağ”ın yaşanabilmesinin mümkün olabilmesi için, erdemli insanlar topluluğunun, ümitsizliğe düşmeden “yekvücut” olması şarttır. Nitekim himmet, vertikaldir ve suflîliğe, ümmet, horizontaldir ve ulvîliğe kapı aralar. Diğer taraftan ümitsizlik de yasaklanmıştır. (Tevbe 40). Lakin öyle bir ölü toprağı serpilmiş ki üzerimize, ne ulemânın, ne ümerânın, ne hükemânın ne de etebbânın, uyanacağı var! Nereye doğru gidiyor insanoğlu, bilen var mı? Allah da uyarıyor, ama kimin umurunda ki (Tekvir 26)...

Mutat olduğu üzere, yazmak isteyip de, çeşitli sebeplerden dolayı yazamadığım kitaplarımın tek cümle halindeki özeti olan aforizmalarımdan bazılarını ve bir Nihavend şarkımızı(<https://youtu.be/dQmx8bQEnCI>) paylaşarak, çok daha su kaldıracak olan bu Metaverse ile ilgili makalemizden birisini daha bitirelim.

- * Müslümanlar, bir türlü “MÜSLÜMAN” olmayı becerememişler!
- * Dil, düşünmenin ve üretmenin unsurudur.
- * Kelimeler ile düşünür, kelimeler ile konuşuruz.
- * Ayılmak için, bayılmak gerek!
- * Doğru soru sormayana, cevap verilmez.
- * Affetmemek, affedebilmektir.
- * Affetmeyeceğini söylemek, affedebileceğinin delilidir.
- * Hatırlatmak mı, Hortlatmak mı?
- * Kimin elinden tuttumsa, elim elinde kaldı!
- * Kurnaz, hep “aç” olur!
- * Felaketlerin merhameti ve dostu olmaz!
- * Allah affetmeyi çok sever. Affedemeyeceği bir günah mı varmış!
- * Metaverse, “Âhiret”i de modelliyor...
- * 1971, 1977, 1978, 1980, 1984, 1985, 1989, 1990, 1991 ve 1995 yılları... Bana hep ısrarla “Gel Seni Uçuralım!” dediler. Ben şerefle, kendi kanatlarımla uçmayı tercih ettim.
- * Ölüler, dirilecek!
- * Aklın yok, namaz kılmaz seni, aklın var, namaz kılmaz seni!
- * Metaverse uyanırken, “yeni nesil” derin bir gaflet uykusuna hazırlanıyor!
- * En büyük tehlike, “gerçeğin” kimsenin umurunda olmaması ve bazılarının kendisini Metaverse içerisinde unutabilmesi...
- * Neyin “gerçek” olduğunu anlamak da, “gerçek” değil.
- * Aforizmalarım kitaplaşmaya, kitaplarım şerhe muhtaç!
- * Allah, hayatın sırrını Kâinata gizledi ve “okuyup bulana mükâfat var” dedi.

- * “Zaman” yok, “An” var. Herkes aynı anı, aynı boyutu yaşıyor!
- * Kütüphanesiz ev, karanlıktır.
- * Düşüncenin de hitâbetin de ufku ve gücü, hâfızadaki kelimeler ile müterâfıktır.
- * İlim-Bilim, liyâkat gereksiz... Sadâkat kâfidir, alçalarak yükselmek için!
- * “Gen”ler, en az yüz yılda asâlet kazanır!
- * Vîrane gönüllerin muhafızlığını baykuşlar, perdedarlığını örümcekler yapar!
- * Eşeğe makam ve ünvan verirsen, ilk icraatı seni tepmek olur!
- * Hayata ömür değil, ömüre hayat katmak gerek!
- * Bazen mağlûbiyet, gâlibiyetten evlâdır!
- * Yeni Dünya Düzeninde, ulus devletler gerekli tedbirleri almazlarsa, “Dijital Devlet”ler ve “Sahte Avatarlar” yolda...
- * Metaverse’de şimdilik tedavi ve ameliyat yok! “Kürkçü Dükkânı”na bekleriz.
- * Geleceğin gözde mesleği; “Avatar Mühendisliği ve Tasarımcılığı”...
- * İdollerin insanları yöneteceği Metaverse, hayal âleminde bir teselli(!) hapishanesidir.
- * “Blockchain”, alternatif bir hayat olan Metaverse’ün alternatif “Noter”idir!
- * Metaverse’de, birileri hayatımızı ve kimliklerimizi çalıyor. Farkında mısınız?
- * Metaverse, gerçeklik kavramının içdiş edilmiş halidir.
- * Öğrenme, nöronlar arasında yeni elektriksel, kimyasal ve fiziksel bağlantıların meydana gelmesidir.
- * Alzheimer, Bunama, Demans ve Unutkanlıktan korkuyorsan, hafıza proteinlerini diri tut! Her ne bulursan oku, yaz ve ezberle!
- * Beyin, hep aktif ve canlı tutulmalıdır. Zîra âtil kalan her şey, zamanla küçülür, kaybolur ve unutulur!
- * Öyle bir ölü toprağı serpilmiş ki üzerimize, ne ulemânın, ne ümerânın, ne hükemânın ne de etibbânın, uyanacağı var!
- * Nörobilim ve Yapay Zekâ çalışmaları, ahlakla birlikte sürdürüldüğü müddetçe, hayata fayda sağlar. Aksi takdirde, kaçınılmaz felaket mukadderdir!
- * Aşk, secdeye kapanmış, bulmak alınma düştü!
- * Duvarlar yaklaştıkça, insanlık uzaklaşıyor!
- * Hakk’a secde, halka “secde”den kurtuluştur!
- * Alnı secdede olanın, kimseye minneti ve “Eyvallah”ı olmaz!
- * Namaz, diz çökerek dik durmaktır!
- * Hakikatte, bir “doğru” on “yanlış” götürür!
- * Her bir nöron(Beyin Hücresi), bir filozoftur!
- * En vahşî soykırım, “Millî Hâfıza”yı silmektir!
- * Her şeye bir çare buldum da, namaza bulamadım!
- * Namaz kılmak değil, namaza kılınmak gerek!
- * Ömür, ummanda yaşanır, çölde masallaşır.
- * Aklım, kalbimi hep yolda bırakıyor.
- * “Hekim Düşmanlığı”, başarısızlık, haset ve kıskançlığın doğurduğu bir kin ve iflâh olmaz bir illetir!
- * “Hiç” olmak, “Hep Var” olmaktır.

- * İçim içime sığmıyor, kitaplara taşıyorum!
- * Himmet, vertikaldir ve sufliliğe, ümmet, horizontaldir ve ulvîliğe kapı aralar!
- * Nefes alıyorsan, başarabilirsin!
- * Herkes emniyette olmadıktan sonra, hiç kimse emniyette olamaz!
- * Bıçak, kâtilin elinde can alır, cerrahın elinde can verir!
- * Bilginin gereksizi ve zararlısı olmaz, yeri ve zamanı olur.
- * İstikbalden umudu olmayan, mazisini muhafaza edemez!
- * Madde akıllandıkça, insan aptallaşıyor!
- * “Ahlak” olmadıktan sonra akademik ünvanlar, çakallık, ahmaklık, aptallık ve sahtekârlık için bir engel teşkil etmez!
- * Zihin, gerçekliği etkiler.
- * Düşüncelerimiz, maddeyi de değiştirebilmektedir!
- * Ölümün de bir “hak edişi” vardır!
- * Ne mutlu hak edene...
- * Metaverse, dipsiz bir kuyu, amansız bir bataklıktır. Giren çıkamaz.
- * Etrafıma baktıkça, “Yazmak kolay da, okumak zormuş meğer!” diyesim geliyor.
- * Duygular değerlerin, değerler de inançların çocuğudur!
- * Kendini tanımanın yolu, “Tefekkür”dür.
- * “İnsan ve İnsanlık”lık, elden gidiyor!
- * “Satılık Hafıza”lar, yolda...
- * Yakın gelecekte, öldükten sonra beyinde yaşananlar ve hafıza kaydedilebilecek, okunabilecek, depolanabilecek ve nakledilebilecektir.
- * “Beyin Ölümü”, sadece beyin sapı nöronlarının ölmesidir.
- * Beyin, öldükten sonra bir başka boyuta geçip, yaşamaya(!) devam eder!
- * Beyin, ölüm gerçekleşikten sonra bile, biyolojik olarak, farkındalıkla birlikte bir müddet daha hissetmeye ve algıları kaydetmeye devam eder.
- * Kader, anne karnında başlar.
- * En büyük “Hafıza Deposu”(Big Data) Kâinat’tır.
- * Affetmek, vaz geçememektir!
- * “Kadim Bilgi” ve “Toplum İrfanı”, güncel bilgiyi de günceller!
- * Kalem, her şeyi yazmaya muktedir de. Bir de içimden geçenleri yazabilse...
- * İnsan öldükten sonra bile, Metaverse’de, MetaHuman’ı, Avatar’ı yaşamaya(!) devam edecektir!
- * Kararlar mantıkla verilir, duygularla uygulanır.
- * Yaratılış, “ölüm” üzerinedir!
- * Bütün canlılar için kaçınılmaz son, “ÖLÜM”dür.
- * “Kollektif Bilinç” de, genlerle değiştirilerek, aktarılabilir.
- * Mevcûdatın cihanşümul lisanı, “Matematik”tir!
- * Güneş’in gazabından, Dünyanın merkezinde fokur fokur kaynayan demir okyanusu sayesinde, korunuyoruz.
- * Hayat, İnsanlık, Medeniyet ve Teknoloji, “Bilim Şehitleri(!)”ne çok şey borçludur!

- * Bilimin gayesi, “HAYAT”ı, Matematik rehberliğinde, daha doğrunun peşinden koşarak, içinde bulunduğu Dünya’dan daha müreffeh ve ideal bir Dünya’ya sıçratabilmektir.
- * Bilimin olduğu yerde tartışma, tartışmanın olduğu yerde de rekabet kaçınılmazdır.
- * Bilim, her laboratuarda aynı sonucu veren, sonu olmayan, basit, tutarlı, kapsamlı, tekrar edilebilir ve ayıklanabilir “Tabiat Düzeni”dir.
- * Bilim, benim hem sevdâm, hem işim, hem de siyasi görüşüm olsa da, iflâh olmaz tarafım, “Nöroşirürji Tarîkatı”na müntesibiyetimdir!
- * İnanç, benlik ve hayat da, bilimin ışığında, periyodik olarak güncellenmelidir!
- * Kör cehâlet, bazen medeniyete daha iyi ayak uydursa da(!), eninde sonunda, bilimin ve tabiatın tokadını yemekten kendini kurtaramıyacaktır!
- * Din, dinamiktir!
- * “Yanlış” sonsuz, “Doğru” ise tektir.
- * Teleskop, “geçmiş gösteren” bir alettir!
- * İster yalana inan, ister gerçeğe inanma! Aldanmışsın vessalam!
- * Sosyal medya, kör câhil ve had bilmezlerin, ömrünü mürekkep yalamak ve dirsek çürüterek geçirenlere akıl verme(!) yeri haline gelmiştir!
- * Genom, Biyolojimizin bilgi iskeleti ve omurgasıdır.

Güfte; İsmail Hakkı AYDIN

Beste; Mehmed Kemiksiz

Makam; Nihavend

Usül; Düyek

**Geçti aylar, geçti yıllar, beklerim, gelmez sesin.
Hasretin gönlümde âteş, şimdi bilmem nerdesin.
Sızlayan kalbim Nevâ, hicrinle Sûznâk, Bûselik,
Ben rubâîlerle mecnûn, Sen Nihâvend bestesin!
(<https://youtu.be/dQmx8bQEnCI>)**

REFERANSLAR

- [1.] Aydın Ahmed Bircis, Akıl ve Matematik Üzerine Fikir Telakkileri, 18.07.2021, 29.08.2021Trabzon.
- [2.] Aydın İsmail hakkı. Akıl ve Zekâ Etkileşimi.
https://jag.journalagent.com/sscd/pdfs/SSCD_1_2_79_80.pdf
- [3.] Aydın İsmail Hakkı, İnsan 3.0, Yeni İnsan, Arketip, Girdap Kitap, İstanbul, 2021
- [4.] Aydın İsmail Hakkı. <https://www.youtube.com/watch?v=H3t2RmYaDl0>
- [5.] Aydın İsmail Hakkı. Beyin denen Meçhul. <https://youtu.be/VMvBYtUBDKc>
- [6.] Aydın İsmail Hakkı. Sentetik İnsan Yolda.
<http://yenidunyagundemi.com/mobilYazarlarDetay.aspx?id=1409>
- [7.] Aydın İsmail hakkı. <https://www.akademikakil.com/sentetik-insan-yolda/ismailhakkiaydin/>

- [8.] Aydın, İsmail Hakkı. “Beyin Sizsiniz 4.0,” Kuantik Çağ. Girdap Kitap, 2021, İstanbul.
- [9.] Aydın, İsmail Hakkı. “Beyin Denen Meçhul”. Medimagazin, 06.05. 2019.
- [10.] Aydın, İsmail Hakkı, “Beyin Fırtınası” Girdap Kitap, 2016, İstanbul.
- [11.] Aydın, İsmail Hakkı, “Beyin Sizsiniz” Girdap Kitap, 2018, İstanbul.
- [12.] Aydın, İsmail Hakkı, “Beyin Sizsiniz 2” (Beyinler Arası İnternet, Dünya Beyin Ağı, wbw), Girdap Kitap, 2020, İstanbul.
- [13.] Aydın, İsmail Hakkı, “Beyin Sizsiniz 3” (İnsanlığın Geleceği), Girdap Kitap, 2020, İstanbul.
- [14.] Aydın, İsmail Hakkı, “Beynin Şifresi” Girdap Kitap, 2016, İstanbul.
- [15.] Aydın, İsmail Hakkı, “Beyin Tanrısal Bir Parçacık” (Can Hikmet Değirmenci ile birlikte), Girdap Kitap, 2019, İstanbul.
- [16.] Aydın, İsmail Hakkı, “Bir Beyin Cerrahının Anıları” Girdap Kitap, 2017, İstanbul.
- [17.] Aydın, İsmail Hakkı, “Düşünce Sizsiniz” (Levent Ağaoğlu ile birlikte), Girdap Kitap, 2018, İstanbul.
- [18.] Aydın, İsmail Hakkı, “Güfteden Besteye”, Girdap Kitap, 2020, İstanbul.
- [19.] Aydın, İsmail Hakkı. “Nörofilozofi”.
Medimagazin.<https://www.medimagazin.com.tr/authors/ismail-hakki-aydin/tr-index-72-87-0.html>
- [20.] Aydın, İsmail Hakkı, “Öfke Kontrolü ve Motivasyon” (Can Hikmet Değirmenci ile birlikte) Girdap Kitap, 2016, İstanbul.
- [21.] Aydın, İsmail Hakkı, “Rabbim Beni Doktorlardan Korum!” Girdap Kitap, 2013, İstanbul.
- [22.] Aydın, İsmail Hakkı, “Rubâiyyat-ı Bircis”, Girdap Kitap, 2018, İstanbul.
- [23.] Aydın, İsmail Hakkı, “This is me as i see myself”. EC Neurology, 8.3 (2017): 66-69. <https://www.econicon.com/ecne/pdf/ECNE-08-00235.pdf>
- [24.] Aydın, İsmail Hakkı, “Yapay Zekâ” (Can Hikmet Değirmenci ile birlikte) Girdap Kitap, 2018, İstanbul.
- [25.] Aydın İsmail Hakkı: “An Adventure: From World Wide Web (WWW) To World Brain Web (WBW)”. EC Neurolog ECO.02 (2019): 06 08.
<https://www.econicon.com/eco19/pdf/ECNE-02-ECO-15.pdf>
- [26.] Kurzweil Ray, “Bir Zihin Yaratmak” İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015, İstanbul.
- [27.] Crick Francis. “Şaşırtan Varsayım”. 2005, İstanbul,
- [28.] Arıtan A, “Holistik Evren Tasarımı”, Arıtan Yayınevi, 2010, İstanbul.
- [29.] <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-57565514>
- [30.] <https://www.nature.com/articles/s41586-021-03618-9>
- [31.] <https://www.nature.com/articles/4641140a>
- [32.] <https://www.matematiksel.org/tuhaf-ama-gercek-sonsuzluk-farkli-boyutlardadir/>
- [33.] <https://www.matematiksel.org/alexander-von-humboldt-ve-doganin-kesfi/>
- [34.] <https://www.matematiksel.org/fourier-donusumu-bir-ses-kaydi-nasil-dijital-muzik-dosyasina-donusur/>
- [35.] <https://neuromat.numec.prp.usp.br/content/category/events/?page=2>
- [36.] <https://khosann.com/insan-bilincini-matematikle-kodlamak-mumkun-mu/>
- [37.] <https://neuromat.numec.prp.usp.br/content/category/events/>
- [38.] <https://www.lidyanasman.com/post/senteti-k-i-nsan-projesi>
- [39.] <https://en.wikipedia.org/wiki/NeuroMat>
- [40.] <https://businessht.bloomberght.com/teknoloji/haber/1248618-genlerle-oyunayarak-super-insan-uretecekler>
- [41.] https://youtu.be/dNj6XlNlO_0

- [42.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_491.pdf
- [43.] <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0092867419304489>
- [44.] <https://www.globalresearch.ca/video-human-2-wake-up-call-world/5721733>
- [45.] <https://landdestroyer.blogspot.com/2020/08/the-real-problem-with-covid-19-vaccines.html>
- [46.] [https://www.cell.com/cell/fulltext/S0092-8674\(20\)30874-6?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS0092867420308746%3Fshowall%3Dtrue](https://www.cell.com/cell/fulltext/S0092-8674(20)30874-6?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS0092867420308746%3Fshowall%3Dtrue)
- [47.] <https://www.nejm.org/doi/10.1056/NEJMcibr1503100>
- [48.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_502.pdf
- [49.] <https://www.youtube.com/watch?v=1A77zsJ31nA&feature=youtu.be>
- [50.] <https://www.neuralink.com/>
- [51.] <https://www.biorxiv.org/content/10.1101/703801v1>
- [52.] <https://www.technologyreview.com/s/613974/neuralink-whats-new-and-what-isnt-elon-musks-brain-computer-interface/>
- [53.] <https://www.youtube.com/watch?v=B2-YiXuXdp8>
- [54.] <http://www.sciencetimes.com/articles/23588/20190812/lego-like-therapeutic-brain-implants-that-can-be-controlled-by-a-smartphone.htm>
- [55.] <https://www.euronews.com/2019/07/31/scientists-develop-video-game-that-can-be-controlled-by-the-mind>
- [56.] <https://www.sciencedaily.com/releases/2019/07/190701163827.htm>
- [57.] (<http://www.esraoz.com/2019/08/17/dijital-cagin-gelecegi-algilarimizi-nasil-degistirecek/>)
- [58.] <https://science.sciencemag.org/content/366/6469/eaay3134>
- [59.] <https://www.nature.com/articles/s41589-018-0004-9>
- [60.] [https://www.cell.com/cell/fulltext/S0092-8674\(20\)30874-6?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS0092867420308746%3Fshowall%3Dtrue](https://www.cell.com/cell/fulltext/S0092-8674(20)30874-6?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS0092867420308746%3Fshowall%3Dtrue)
- [61.] <https://www.nejm.org/doi/10.1056/NEJMcibr1503100>
- [62.] [https://www.cell.com/neuron/fulltext/S0896-6273\(18\)30285-X](https://www.cell.com/neuron/fulltext/S0896-6273(18)30285-X)
- [63.] <https://academia.edu/resource/work/41440371>
- [64.] <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/korona-duzeninden-tek-dunya-devletine-mi/1807020>
- [65.] <https://www.nature.com/articles/s41591-019-0375-9>
- [66.] <https://www.nature.com/articles/nature13674>
- [67.] <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20705816/>
- [68.] [https://www.cell.com/neuron/fulltext/S0896-6273\(21\)00501-8?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS0896627321005018%3Fshowall%3Dtrue](https://www.cell.com/neuron/fulltext/S0896-6273(21)00501-8?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS0896627321005018%3Fshowall%3Dtrue)
- [69.] <https://www.nature.com/articles/d41586-020-02765-9>
- [70.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_516.pdf
- [71.] <https://www.akademikakil.com/akil-ve-dusunce-matematigi/ismailhakkiaydin/>
- [72.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_550.pdf
- [73.] https://neurosciencenews.com/single-neuron-deep-learning-19264/?fbclid=IwAR1Q-HXV2X1FGVKTvSwMgrS_imQf3Wpk-4D2Gwas23dcTobp9sm6-oF5ckY
- [74.] <https://www.akademikakil.com/kuantolojik-hayat-quot-vadis/ismailhakkiaydin/>

- [75.] https://www.sciencealert.com/a-never-before-seen-type-of-signal-has-been-detected-in-the-human-brain?fbclid=IwAR0LrYkGgFbBcELhDBEe5S0J1DX7PlzbPI2yqR5oNGNeC_UsvS2BEWbklns
- [76.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_551.pdf
- [77.] <https://www.science.org/doi/abs/10.1126/science.aax6239>
- [78.] <https://www.habervakti.com/istryanyol-covid-19-ile-100-yildir-devam-ediyor>
- [79.] https://www.researchgate.net/publication/275155401_The_Promising_Future_in_Medicine_Nanorobots
- [80.] NSTC, "National Nanotechnology Initiative: Leading to the Next Industrial Revolution" A Report by the Interagency Working Group on Nanoscience", Engineering and Technology Committee on Technology, National Science and Technology Council, Washington, D.C, 2000.
- [81.] Ummat, A., Dubey, A., and C. Mavroidis, "Bio-Nanorobotics A Field Inspired by Nature" in Yoseph Bar-Cohen, Biomimetics: Biologically Inspired Technologies, CRC Press, 201-226, 2005.
- [82.] Aydin, İ.H., İnsan 3.0 (Yeni İnsan!), Luminosophy, Vol.1, Iss.3, July-August-September 2021, pp.25-34
- [83.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_560.pdf
- [84.] <https://tr.euronews.com/next/2021/10/18/meta-universe-nedir-metaverse-ile-ilgili-neler>
- [85.] [biliniyor?utm_medium=Social&utm_source=Facebook&fbclid=IwAR14MJROsUSn5SzUF8BQZNF7I8wsmoFDOfhHJ97Kmwo0BGUoj7FaS1cIs54#Echobox=1635486123-1](https://www.facebook.com/medya.uzn55zUF8BQZNF7I8wsmoFDOfhHJ97Kmwo0BGUoj7FaS1cIs54/#Echobox=1635486123-1)
- [86.] <https://www.nature.com/articles/s41598-019-40546-1>
- [87.] <https://youtu.be/vLqJZ5auVxY>
- [88.] <https://www.nature.com/articles/d41586-021-02844-5>
- [89.] <https://cancerres.aacrjournals.org/content/canres/early/2021/07/28/0008-5472.CAN-21-0985.full.pdf>
- [90.] <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S0896-6273%2821%2900417-7>
- [91.] <https://www.nature.com/articles/s41586-021-03618-9>
- [92.] <https://www.nature.com/articles/4641140a>
- [93.] <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-57565514>
- [94.] <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2666-6758%2821%2900055-2>
- [95.] Stunning 'Dragon Man' skull may be an elusive Denisovan—or a new species of human
- [96.] <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2666-6758%2821%2900057-6>
- [97.] <https://www.youtube.com/watch?v=6CTxj7BtkFo>
- [98.] <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2107454>
- [99.] <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa1716793>
- [100.] Hamer, Dean. The God Gene: How Faith Is Hardwired Into Our Genes. Anchor Books. ISBN 0-385-72031-9. 2005.
- [101.] METAVERSE, YAŞAM 4.0. BEYNİMDE FIRTINALAR!
https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_564.pdf
- [102.] <https://www.akademikakil.com/metaverse-yasam-4-0/ismailhakkiaydin/>
- [103.] <https://www.5gvirusnews.com/teknoloji/beyin-sizsiniz-40-kuantik-cag-h707.html>
- [104.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_566.pdf
- [105.] <https://www.istanbulflash.com/yazarlar/prof-dr-ismail-hakki-aydin/metaverse-ve-sonrasi/5244/>

- [106.] <https://tr.wikipedia.org/wiki/Metaverse>
- [107.] <https://www.donanimhaber.com/metaverse-nedir-gelecek-burada--140595>
- [108.] <https://evrimagaci.org/metaverse-nedir-ve-neden-cok-onemlidir-yasamlarimizi-dijital-bir-evrene-tasiyabilir-miyiz-11135>
- [109.] https://www.acapublishing.com/dosyalar/baski/LUMINOSOPHY_2021_574.pdf
- [110.] Holistik Çağ ve İnsan Sonrası (Metaverse, Yaşam 4.0)
- [111.] <https://www.akademikakil.com/holistik-cag-ve-insan-sonrasi/ismailhakkiaydin/>
- [112.] Alexander Eben; Kanıt, Bir Beyin Cerrahinin Öbür Dünyaya Yolculuğu, Klan Yayınları, 2015, İstanbul
- [113.] Say Cem; En Hakiki Mürşit. Doğan Kitap, 2021, İstanbul